

Recoverable Signature

X 11-03-31

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Бх. № 103 К1
Дата 12.04.2022

Signed by: Rumyana Rumenoza Zasheva

ДО
Г-ЖА ПАВЛИНА ПАНОВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД
БУЛ. „КНЯЗ ДОНДУКОВ“ №1
ГРАД СОФИЯ 1594
Email: secretariat@constcourt.bg

На Ваш № 99 КД от 22.03.2022 г. и наш вх. № 11-03-3/22.03.2022 г.

Относно: установяване на противоконституционност на §5 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за изменение и допълнение на Семейния кодекс (ПЗР на ЗИДСК, обн. ДВ, бр.103 от 4.12.2020 г.), както и препис от Определение на съда от 22 март 2022 г. по конституционно дело №3/2022 г.

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ПАНОВА,

Във връзка с постъпило в Държавната агенция за закрила на детето Ваше писмо с приложение на искане от омбудсмана на Република България за установяване на противоконституционност на §5 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за изменение и допълнение на Семейния кодекс (обн. ДВ, бр.103 от 4.12.2020 г.), предоставям на вниманието Ви следната информация, като изразявам следното становище по поставения процесуално правен въпрос.

Произходът на детето, освен личния аспект и значение като връзка с родителите, има много сериозни правни последици. Правната уредба е императивна, а в основата ѝ е заложен принцип, целящ стабилност на отношенията по произход и принцип на истинност на произхода. Именно заради това, както и поради възможността формално установеният, съгласно нормите на Семейния кодекс, произход да не отговаря на истинският такъв, в Семейния кодекс са предвидени способи за установяване и оспорване на произход. Последиците от установяването или не на произхода засягат личната и правна сфера на много хора – например, права и задължения за издръжка, наследяване и пр. При деца, родени във фактическо съпружеско съжителство се презумира от закона – чл. 61, ал. 1 – ако раждането е през време на брака или до триста дни от неговото прекратяване. Тази презумпция, бидейки законово установена, не налага необходимост от доказване на произхода от съпруга на майката, той се презумира – при наличието на брачна връзка и факта на раждане на дете през време на брака или до 300 дни от прекратяването му (прекратяването се брой от влизане в сила на съдебното решение за развода по дни). Оборването на законоустановената презумпция е възможно само по исков ред, като лицата, легитимирани да оспорват, са ограничени съгласно разпоредбите на СК – бащата на детето съгласно презумпцията на СК, майката и

самото дете. При деца, родени във фактическо съпружеско съжителство, тази презумпция (чл. 61, ал. 1 от СК) е неприложима, поради липсата на брачна връзка, както и дали лицата са били в съвместно съжителство е ирелевантен към презумпцията за бащинство, именно поради липсата на брак, в тези хипотези се прилага редът чрез процедура по припознаване или чрез иска за установяване на произход от бащата.

Възможността за оспорване е само по съдебен ред, като този иск може да бъде предявен от бащата до изтичането на една година от узнаване на раждането. Срокът е преклузивен, макар да е различен за възможните ищци по такова дело – съгласно чл. 62 от СК – 1 година, но за майката тече от раждането, за бащата – от узнаването, за детето – до една година от навършването на пълнолетие. Поради това, че срокът е кратък и преклузивен, реално може да се стигне до последицата да се стабилизира един възможен неистински произход на детето. В производството, съгласно нормата на чл. 62 от СК, следва да се доказва, че съпругът на майката (презумптивния баща) не е баща на детето, защото то не е могло да бъде заченато от него. На установяване подлежат конкретните причини във всеки индивидуален случай, които, разбира се, могат да бъдат различни.

С оглед на гореизложеното, водещи следва да бъдат интересите на детето, които представляват основна ценност и са от първостепенно значение. От анализа на тези разпоредби се налага извод, че едно лице може да бъде вписано като баща на дете в акта за раждане на основание извършен акт за припознаване, ако припознаването не бъде оспорено от бащата на детето съгласно презумпцията на СК, майката, самото дете или от ДСП. Ако бъде извършено преди да е съставен акт за раждане на детето и родителят заяви по реда на чл. 65, ал. 1 от СК, че няма да го оспорва, припозналият се вписва в акта за раждане като баща.

Например: При случаи, при които е подадено заявление за припознаване на детето, ведно с нотариално заверена декларация за припознаване, при предоставено изрично заявление от майката, че не потвърждава извършеното припознаване, като декларира, че той не е биологичен баща на родено от нея дете. Предвид оспорването от страна на майката на акта за припознаване на детето от лицето, което не е вписано като баща в акта за раждане на детето, на основание акт за припознаване. В този случай и по аргумент от разпоредбата на чл. 66 от СК, когато припознаването се оспори, припознаващият може в тримесечен срок от получаване на съобщението да предяви иск за установяване на произход. Това е и последният способ за установяване на произход от бащата, а именно: Когато припознаването се оспори, припознаващият може в тримесечен срок от получаване на съобщението да предяви иск за установяване на произход (чл. 62, ал. 2 от СК). За да счете, че лицето е баща на детето и за да бъде вписан в акта за раждане като такъв, следва да е проведено и приключило успешно производство по чл. 62, ал. 2 от СК и с влязло в сила решение на съда да е установен произходът на бащата. Качеството „баща“ лицето би придобило, ако припознаването не е оспорено от майката и той е вписан в акта за раждане като баща, респ. след влизане в сила на решение, с което е уважен иска за установяване на произхода на детето от лицето. До настъпването на някое от тези обстоятелства лицето не може да се легитимира като родител/баща на детето.

Висшите интереси на детето трябва да са ръководен принцип в дейността на държавата, на всички органи и лица, чиито решения се отнасят за него. Придаденото с разпоредбата обратно действие на установените с чл. 62, ал. 1, изр. 3 и ал. 5 от Семейния кодекс права пряко противоречи на принципите на действащото нормативно уреждане на произхода – стабилност и сигурност. Допуснатото от разпоредбата упражняване на право на иск за период, неограничен назад във времето относно узнаването на правопораждащите юридически факти, въздейства неблагоприятно на стабилитета на установените родствени връзки. Считаме, че създадената правна възможност застрашава психичното и емоционално здраве на децата, на техните родители и близки роднини,

дестабилизира семейните отношения, поради което закрилата на върховна конституционна ценност като децата и семейството не е гарантирана. Съдът да вземе решение във всеки конкретен случай в интерес на детето ли е вписването целящо стабилност на отношенията по произход и принцип на истинност на произхода.

Предвидената възможност за обратно действие на §5 на установените с чл. 62, ал. 1, изр. 3 и ал. 5 от Семейния кодекс, може да доведе до сериозна намеса в живота на деца на по-висока възраст, което би създадо несигурност в живота им. Разкриването на различен произход от възприетия от детето, както и коренната промяна в създадените семейни връзки би могла да доведе до емоционален срив и да нанесе трайни травми на психиката на подрастващите. В случаите, в които стане известен фактът, че съпругът на майката не е биологичен баща на детето, това неминуемо би довело до разрыв в отношенията в семейството, но би съхранило в известна степен идентичността на детето. Предвиждане на възможност бащи да оспорват произхода на деца, за чието съществуване са знаели от години и не са предприели мерки би довело до промяна на имената, документите издадени на детето. Възрастните и децата особено в по-осъзната възраст възприемат за родители хората, които са ги отгледали и са полагали грижи, като това има превес над факта на биологичната връзка между тях.

Считаме, че така действащата уредба не гарантира в най-висока степен интересите на децата.

С уважение,

 Recoverable Signature

X

д-р Елеонора Лилова
Председател на ДАЗД
Signed by: Eleonora Stoyanova Lilova